

Een cognitief-psychologisch perspectief op Davidsons opvatting van wilszwakte

Bachelor eindscriptie wijsbegeerte

Inleverdatum: 08-08-2015

Naam: Sophie Horsman

Studie: Liberal Arts & Sciences

Studentnummer: 3770249

Faculteit Geesteswetenschappen

Universiteit Utrecht

Begeleider: Dr. Annemarie Kalis

Tweede lezer: Dr. Menno Lievers

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Hoofdstuk I: Davidsons opvatting van wilswakte	4
▪ Intentionele handelingen	
▪ Akratische handelingen	
▪ Totstandkoming van akratische handelingen	
Hoofdstuk II: Een cognitief-psychologische benadering van wilswakte	11
▪ Wilswakte als cognitief probleem	
▪ Emoties en aandachtsbias	
▪ Cognitieve biases en beslissingsheuristieken	
▪ Global Workspace	
Hoofdstuk III: Synthese van Davidson en de cognitief-psychologische benadering	18
▪ Theorieën uit <i>How is Weakness of the Will Possible?</i>	
▪ Theorieën uit <i>Paradoxes of Irrationality</i>	
Conclusie	25
Bibliografie	26

Gebruikte afkortingen:

- [HWWP] = How is Weakness of the Will Possible?
- [POI] = Paradoxes of Irrationality

Inleiding

*The irrational is not merely the non-rational, which lies outside the ambit of the rational; irrationality is a failure within the house of reason. When Hobbes says only man has 'the privilege of absurdity' he suggests that only a rational creature can be irrational. The paradox of irrationality springs from what is involved in our most basic ways of describing, understanding and explaining psychological states and events.*¹

Wilszwakte (in het Grieks *akrasia*) is een duidelijk voorbeeld van irrationeel gedrag. Onder wilszwakte wordt het handelen tegen het betere oordeel in verstaan; bijvoorbeeld wanneer Lisa acht dat het alles in beschouwing genomen het best zou zijn om te gaan studeren, maar wanneer ze vervolgens toch besluit om te gaan sporten.² Dit soort handelingen zijn filosofisch gezien interessant, omdat de handeling paradoxaal is in de zin dat Lisa op geen enkele manier gedwongen werd om te gaan sporten in plaats van te gaan studeren. Ze heeft wel degelijk een reden om te gaan sporten, maar zelf vindt ze haar redenen om te gaan studeren zwaarder wegen. Ze beslist uiteindelijk dus niet op basis van haar zwaarstwegende redenen. Waarom niet en hoe kunnen we dit verklaren?

Al sinds Socrates' leven denken filosofen na over wilszwakte. Socrates dacht dat wilszwakte niet kon bestaan; nooit zou iemand die geloofde dat er een betere handeling mogelijk was toch doorgaan met het uitvoeren van de minder goede handeling.³ Aristoteles daarentegen gelooft dat wilszwakte wel kan bestaan wanneer men op het moment van handelen vergeet wat zijn betere oordeel voorschrijft. Sindsdien discussiëren filosofen over de vraag of wilszwakte wel of niet kan bestaan. Tegenwoordig geloven de meeste filosofen, waaronder de Amerikaanse filosoof Donald Davidson, dat wilszwakte mogelijk is en ook daadwerkelijk bestaat. Hoewel moderne auteurs het zeker niet allen inhoudelijk met Davidson eens zijn, is zijn beroemde tekst *How is Weakness of the Will Possible?* (1970) nog steeds het startpunt voor moderne discussies over wilszwakte. Hierin laat Davidson zien dat mensen akratisch handelen wanneer ze twee tegengestelde oordellen vellen waarbij ze slechts gemotiveerd worden door één van beide oordelen.

Wanneer we ervan uitgaan dat wilszwakte een bestaand fenomeen is, dat zich bovendien werkelijk zo vaak voordoet als veel filosofen beweren, moet dit naar mijn idee ook binnen de cognitieve psychologie te bestuderen zijn. De cognitieve psychologie is op dit moment de dominante stroming binnen de psychologie die tracht mentale processen van de mens op een empirische manier te bestuderen. Op deze manier is de cognitieve psychologie in staat om

---

¹ Donald Davidson. "Paradoxes of Irrationality (1982)" In *The Essential Davidson*. (Oxford: Clarendon Press, 2006), p. 138.

² Ik neem hierbij de traditionele betekenis van wilszwakte over en dus niet Holtons opvatting van wilszwakte die stelt dat wilszwakte het niet nakomen van resoluties is.

³ Plato. "Protagoras" in *The Collected Dialogues of Plato*, ed. Edith Hamilton and Huntington Cairns (Princeton: Princeton University Press, 1961), p. 358b-c.

bestaande fenomenen van de menselijke geest te ontdekken en mogelijkwerijs te verklaren. Doordat wilszwakte een van oorsprong filosofisch (en dus niet psychologisch) vraagstuk is houden cognitieve psychologen zich meestal niet direct bezig met discussies rondom wilszwakte. Daarom is het lastig om filosofische theorieën over wilszwakte direct te toetsen aan inzichten uit de psychologie. Toch denk ik dat het mogelijk is om na te gaan of filosofische theorieën over wilszwakte in principe verenigbaar zijn met inzichten uit de cognitieve psychologie, bijvoorbeeld als het gaat om inzichten over hoe beslissingen van mensen tot stand komen. Daarom zal ik in deze scriptie onderzoeken in hoeverre Davidsons ideeën over wilszwakte verenigbaar zijn met inzichten uit de cognitieve psychologie.

In Hoofdstuk 1 zal ik Davidsons ideeën over wilszwakte uitleggen, waaronder ook zijn ideeën uit zijn latere werk *Paradoxes of Irrationality* (1982). Vervolgens zal ik in Hoofdstuk 2 (grotendeels geïnspireerd op andere filosofen met een soortgelijk project) enkele relevante theorieën uit de cognitieve psychologie bespreken. In Hoofdstuk 3 zal ik tot slot evalueren of de besproken inzichten uit de cognitieve psychologie verenigbaar dan wel onverenigbaar zijn met Davidsons ideeën over wilszwakte.

Het doel van deze scriptie is om te onderzoeken in hoeverre moderne empirisch geïnformeerde theorieën (zoals die uit de cognitieve psychologie) filosofische ideeën over concepten die eeuwenlang bediscussieerd zijn kunnen ondersteunen of tegenspreken. Hoewel Davidson in [HWWP] voornamelijk op zoek was naar de logische mogelijkheid van wilszwakte hangen zijn ideeën uiteindelijk sterk samen met zijn meer psychologische ideeën die hij heeft onderzocht in [POI]. Ik zal laten zien dat de theorieën uit beide teksten in verband kunnen worden gebracht met inzichten uit de cognitieve psychologie. Door te evalueren over hoe deze inzichten zich verhouden ten opzichte van Davidsons opvatting zal ik concluderen dat hoewel er een grote overlap mogelijk is tussen beide benaderingen er enkele grote vragen zullen blijven bestaan.

Hoofdstuk I: Davidsons opvatting van wilswakte

Om Davidsons opvatting in het debat over wilswakte volledig te begrijpen moet ik eerst kort iets zeggen over Richard Hare's positie in dit debat, omdat Davidsons filosofie over wilswakte grotendeels een antwoord hierop is. Hare geloofde, net als Socrates, dat het onmogelijk was voor iemand om A te doen wanneer hij in de ruimste zin gelooft dat hij eigenlijk B zou moeten doen.⁴ Hare verklaart dit door te stellen dat evaluatieve oordelen (oordelen die worden gevormd in de beraadslaging), zoals 'Ik zou handeling A moeten doen', een speciale connectie met handelingen hebben. Deze connectie zorgt ervoor dat wanneer men een evaluatief oordeel velt hij zichzelf als het ware verplicht om de bijbehorende handeling uit te voeren. Wanneer een actor (een handelend persoon) vervolgens vrij en intentioneel⁵ handelt zal hij daardoor noodzakelijkerwijs dit evaluatieve oordeel opvolgen. De enige mogelijkheid, volgens Hare, om niet te hoeven concluderen dat akratische handelingen onmogelijk zijn is door de noodzakelijke relatie tussen oordelen en handelingen te ontkennen. Hare wil deze relatie niet ontkennen en concludeert daarom dat akratische handelingen onmogelijk zijn.⁶ Davidson speelt op dit punt van Hare in; hij zoekt een manier om deze noodzakelijke relatie niet te hoeven ontkennen en tegelijkertijd te laten zien dat akratische handelingen mogelijk zijn. Voordat ik bespreek hoe Davidson het bestaan van akratische handelingen verklaart, laat ik kort zien hoe hij het overgrote deel van gewone handelingen verklaart; handelingen die juist instemmen met het beste oordeel van de actor. Vervolgens zal ik Davidsons ideeën over wilswakte aan de hand van zijn beroemde teksten *How is Weakness of the Will Possible?* [HWWP] en *Paradoxes of Irrationality* [POI] dieper uiteenzetten.

Intentionele handelingen

Een actor kan volgens Davidson rationeel handelen; dat wil zeggen dat wanneer hij vrij is om te kiezen wat hij gaat doen, hij zijn handelingen kan baseren op de redenen die voor hem het gunstigst zijn. Intentionele handelingen van een actor kunnen altijd worden verklaard door het geven van een primaire reden; dit is de reden die de handeling van de actor *veroorzaakt*. Een primaire reden bestaat (net als andere redenen) altijd uit een verlangen en een overtuiging. De actor:

(a) heeft een positieve houding ten opzichte van handelingen van categorie X (het verlangen)⁷;

---

⁴ Voor Hare, net als voor Socrates, betekent in de ruimste zin geloven dat handeling B beter is dan handeling A, geloven dat handeling B moreel gezien de betere handeling is.

⁵ De voorwaarde dat actors vrij en intentioneel handelen is voor zowel Hare als Davidson van belang. Vrij betekent in deze context dat de actor psychologisch en fysiek in staat moet zijn om een alternatieve handeling te doen; intentioneel betekent dat de actor een reden moet hebben om de gekozen handeling uit te voeren.

⁶ Sarah Stroud. "Weakness of Will" *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, Chapter 1: Hare on the Impossibility of Weakness of Will.

⁷ Donald Davidson. "Actions, Reasons, and Causes (1963)". In *The Essential Davidson*. (Oxford: Clarendon Press, 2006), p. 686. Een positieve houding duidt een propositionele attitude aan waarbij een actor 'wil dat..' of 'verlangt dat ..' Deze houdingen

(b) is ervan overtuigd dat de handeling in kwestie van categorie X is (de overtuiging).

Een bekend voorbeeld van Davidson van een intentionele handeling is het omzetten van een lichtschakelaar. Deze handeling kan worden verklaard door (a) het verlangen om het licht aan te doen; en (b) het hebben van de overtuiging dat het omzetten van de lichtschakelaar ervoor zorgt dat het licht aan gaat.⁸ In meer complexe situaties waarbij actors verschillende opties tegen elkaar afwegen om uiteindelijk tot één beslissing te komen zullen actors, volgens Davidson, in een deliberatieproces de verschillende redenen tegen elkaar afwegen en daarbij een oordeel vellen over de best mogelijke handeling gegeven hun situatie. Vervolgens zullen actors wanneer ze vrij en intentioneel handelen dit oordeel daadwerkelijk hun gedrag laten bepalen. Bij akratische handelingen lijkt er echter iets anders te gebeuren: actors handelen in deze situaties namelijk in strijd met dit oordeel. Om niet te hoeven concluderen dat dit soort handelingen onmogelijk zijn, moet Davidson hier binnen zijn handelingstheorie een verklaring voor hebben.

Akratische handelingen

In [HWWP] toont Davidson de mogelijkheid van het bestaan van akratische handelingen (hijzelf noemt deze handelingen incontinent⁹) aan door een onderscheid te maken tussen twee verschillende evaluatieve oordelen: voorwaardelijke evaluatieve oordelen en onvoorwaardelijke evaluatieve oordelen. Voorwaardelijke evaluatieve oordelen hebben de vorm 'Alles in acht genomen is het beter om A te doen dan B' en onvoorwaardelijke evaluatieve oordelen hebben de vorm 'Het is beter om A te doen dan B'. Volgens Davidson handelt een actor slechts akratisch wanneer hij enkel een *voorwaardelijk* evaluatief oordeel velt en daaraan tegengesteld, intentioneel handelt:

*In doing x an agent acts incontinently if and only if: (a) the agent does x intentionally; (b) the agent believes there is an alternative action y open to him; and (c) the agent judges that, all things considered, it would be better to do y than to do x.*¹⁰

Deze definitie stelt dat (a) de handeling van de actor intentioneel moet zijn; (b) de handeling van de actor vrij moet zijn; en (c) de actor een voorwaardelijk oordeel moet hebben geveld waar hij

---

komen onder andere tot stand door emoties, morele opvattingen, esthetische principes, economische vooroordelen, sociale conventies, publieke en individuele doelen en waarden ten opzichte van handelingen van categorie X.

⁸ Ibid. Vertaald door mij en overgenomen uit mijn eerdere scriptie Sophie Horsman and Elena Haffmans. "Emergente Rationaliteit" (Bachelor thesis, Universiteit Utrecht, the Netherlands, 2014), p. 20.

⁹ Donald Davidson. "How is Weakness of the Will Possible? (1969)". In *The Essential Davidson*. (Oxford: Clarendon Press, 2006), p. 72. Davidson noemt handelingen waarbij een actor handelt in tegenstelling tot zijn betere oordeel incontinentie handelingen. Hij geeft daarbij aan dat zijn concept incontinentie algemener is dan dat van anderen. Voor anderen is het volgens hem vaak een voorwaarde dat een akratische handeling wordt uitgevoerd ondanks de actor *kennis* had van een betere handeling. Bij Davidson gaat het specifiek om de *houding* en de *overtuiging* van de actor en niet om het volgens hem vage begrip kennis. Ik zal in het vervolg van deze scriptie dat wat Davidson incontinentie handelingen noemt akratische handelingen blijven noemen, maar zal deze wel begrijpen volgens de door hem opgestelde definitie.

¹⁰ Ibid., p. 72.

vervolgens niet naar handelt. Hoe kan Davidson door middel van het opstellen van deze definitie laten zien dat akratische handelingen mogelijk zijn? Dit doet hij door te laten zien dat twee stellingen, die volgens hem erg aannemelijk zijn¹¹, niet strijdig zijn met het bestaan van akratische handelingen zoals hij deze heeft gedefinieerd. Deze twee stellingen zijn:

(P1) Als een actor A liever wil doen dan B en hij gelooft dat hij vrij is om A of B te doen, dan zal hij intentioneel A doen als hij intentioneel één van beide handelingen uitvoert;

(P2) Wanneer een actor handeling A beter dan handeling B acht, dan wil hij handeling A liever doen dan handeling B.¹²

P1 en P2 impliceren samen dat een actor nooit intentioneel een handeling zal doen die ingaat tegen een evaluatief onvoorwaardelijk oordeel. Merk op dat deze twee stellingen, hoewel misschien niet in precies dezelfde woorden, ook door Hare worden gedeeld. Zo is Davidson het met Hare eens dat er een noodzakelijke connectie moet zijn tussen evaluatieve oordelen (het oordeel 'A is beter dan B') en de handeling van de actor (de actor doet A wanneer hij intentioneel A of B zal doen). Deze twee stellingen zijn volgens Davidson echter - in tegenstelling tot wat Hare beweert - verenigbaar met de mogelijkheid van akratische handelingen. Dit beargumenteert hij doordat P2 alleen stelt dat wanneer een actor een onvoorwaardelijk evaluatief oordeel velt, zoals 'Het is beter om A te doen dan B', hij liever handeling A wil doen dan B. Vervolgens laat P1 zien dat de actor dan ook intentioneel A zal doen als hij intentioneel A of B doet. Deze bewering is echter verenigbaar met de mogelijkheid van akratische handelingen, zoals door Davidson gedefinieerd, doordat de akratische actor volgens Davidson slechts een *voorwaardelijk* evaluatief oordeel velt.

Het verschil tussen voorwaardelijke en onvoorwaardelijke evaluatieve oordelen¹³ is dat voorwaardelijke oordelen altijd relationeel van aard zijn. Dat wil zeggen dat deze oordelen altijd een bepaald aspect of bepaalde aspecten in ogenschouw nemen. Zo maakt een actor volgens Davidson aan het begin van een praktische redeneerproces *prima facie* oordelen; dit zijn oordelen die een of meerdere aspect(en) in ogenschouw nemen. Een voorbeeld hiervan is: 'Wanneer we de kosten in acht nemen, is handeling A beter dan handeling B'. Logisch gezien kan men aan de hand van een oordeel zoals deze nooit tot het onvoorwaardelijke oordeel komen dat A de betere handeling is. Wanneer we namelijk in plaats van de kosten de leerzaamheid in acht nemen is wellicht handeling B de betere handeling. Doordat we bij het maken van deze *prima facie* oordelen slechts één of enkele

---

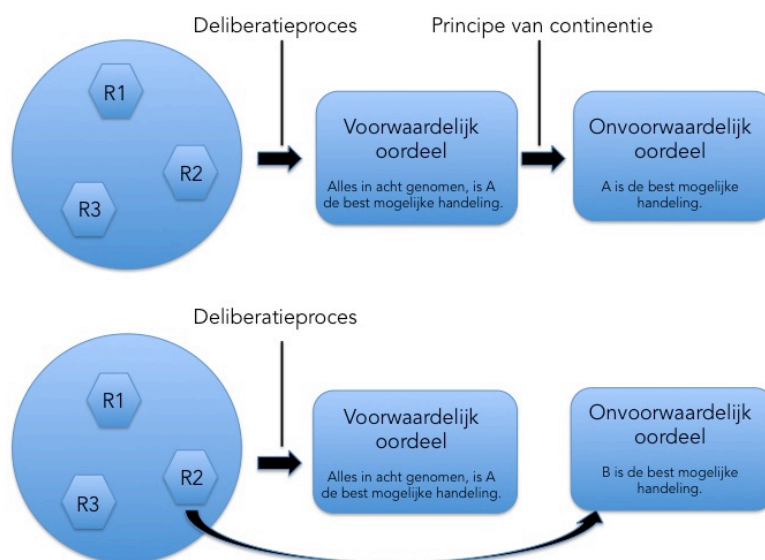
¹¹ Ibid., p. 74. Hoewel Davidson toegeeft dat de formuleringen van P1 en P2 niet per se letterlijk hoeven te kloppen, zal het verbeteren hiervan volgens hem niet het onderliggende probleem wegnemen. Davidson is er van overtuigd dat deze formuleringen of iets soortgelijks een erg aannemelijk verhaal is van hoe men praktisch redeneert waarin een belangrijk motiverend aspect aan iemands evaluatieve oordeel wordt toegekend.

¹² Ibid., p. 73. Vertaald door mij.

¹³ Vanaf nu zal ik voorwaardelijke evaluatieve oordelen voor het gemak enkel voorwaardelijke oordelen noemen en onvoorwaardelijke evaluatieve oordelen enkel onvoorwaardelijke oordelen.

aspecten in ogenschouw nemen kunnen we niet concluderen dat één bepaalde handeling algeheel het best is.

Door meerdere *prima facie* oordelen bij elkaar te nemen kunnen actors uiteindelijk een voorwaardelijk oordeel vormen zoals 'Alles in acht genomen is handeling A beter dan handeling B'. Merk op dat een voorwaardelijk oordeel nog steeds relationeel van aard is, doordat het nog steeds bepaalde (weliswaar alle voor de actor relevante) aspecten in ogenschouw neemt. Een voorwaardelijke oordeel is volgens Davidson normaal gesproken voldoende om het overeenkomstige onvoorwaardelijke oordeel te vormen. Zo stelt hij dat de overgang van een voorwaardelijk oordeel naar een onvoorwaardelijk oordeel wordt bevolen door een bepaald rationaliteitsprincipe dat hij het *principe van continentie* noemt. Dit principe zorgt ervoor dat rationele actors aan de hand van een voorwaardelijke oordeel het onvoorwaardelijke oordeel vormen dat leidt tot de bijbehorende handeling. Het principe vertelt ons: "perform the action judged best on the basis of all available relevant reasons".¹⁴ Actors die akkratisch handelen doorbreken, volgens Davidson, dit rationaliteitsprincipe. Ze maken geen logische fout in hun denkproces, doordat ze, zoals we hebben gezien, niet noodzakelijkerwijs een onvoorwaardelijk oordeel hoeven te baseren op een voorwaardelijk oordeel. Ze handelen volgens Davidson echter wel noodzakelijk irrationeel omdat ze het principe van continentie doorbreken waardoor ze uiteindelijk niet de handeling uitvoeren die ze alles in acht genomen het best vinden. In plaats van het voorwaardelijk oordeel veroorzaakt bij akkratische handelingen één van de redenen van de actor het onvoorwaardelijke oordeel waarnaar de actor handelt. Afbeelding 1 is een schematische weergave van Davidsons zojuist besproken theorie.

Afbeelding 1: Het bovenste model is een schematische illustratie van een normale intentionele handeling waarin

¹⁴ Ibid., p. 88.

drie redenen (R1, R2 en R3) tegen elkaar worden afgewogen in een deliberatieproces. Tijdens dit deliberatieproces worden *prima facie* oordelen gevormd waar uiteindelijk het voorwaardelijke oordeel dat A de best mogelijke handeling is uit volgt. Vervolgens zorgt het principe van continentie ervoor dat de actor ook het onvoorwaardelijke oordeel velt en de bijbehorende handeling uitvoert. Het onderste plaatje is een schematische illustratie van een akratische handeling waarin hetzelfde deliberatieproces tot het voorwaardelijke oordeel dat A de best mogelijke handeling is leidt. Het principe van continentie zorgt er in deze situatie echter niet voor dat de actor het onvoorwaardelijke oordeel velt. In plaats daarvan veroorzaakt één van de redenen van de actor het onvoorwaardelijke oordeel waarop hij vervolgens zijn handeling baseert.

Totstandkoming van akratische handelingen

Waar Davidson in [HWWP] beschreef wat akratische handelingen zijn en beargumenteerde dat deze logisch gezien mogelijk zijn, doet hij in [POI] een poging om deze en andere irrationele handelingen te verklaren.¹⁵ Voor het verklaren van irrationele handelingen beargumenteert hij dat het noodzakelijk is om enkele ideeën van Freud¹⁶ over te nemen, waaronder het idee dat de geest verdeeld is in semionafhankelijke delen. Het Freudiaanse idee dat de geest gepartitioneerd is wordt door veel andere filosofen onhoudbaar genoemd, omdat dit idee volgens hen vereist dat gedachten, verlangens en zelfs handelingen worden toegeschreven aan iets dat kleiner is dan de actor zelf.¹⁷ Volgens Davidson kunnen we echter zonder het idee van een gepartitioneerde geest niet verklaren dat irrationele handelingen plaatsvinden. Hij laat zien dat dit noodzakelijk is door ten eerste te stellen dat we bij irrationele handelingen wel de oorzaak kennen (we weten welke overtuiging en welk verlangen de handeling van de actor veroorzaakt), maar niet de reden (we weten niet waarom de actor niet in overeenstemming met zijn voorwaardelijke oordeel handelt). Davidson geeft als voorbeeld dat een vrouw kleding koopt met het geld dat ze eerder had besloten aan een goed doel te schenken. Wanneer ze er tijdens het winkelen over nadenkt, denkt ze alsnog dat het beter was geweest om het geld aan een goed doel te schenken. Davidson stelt dat "what needs explaining is not why the agent acted as he did, but why he *didn't* act otherwise, given his judgement that all things considered it would be better".¹⁸ In het zojuist genoemde voorbeeld weten we dat het verlangen van de vrouw om kleren te kopen (inclusief de bijbehorende overtuigingen) de oorzaak is geweest om te gaan winkelen, maar we weten niet wat de reden is dat ze haar voorwaardelijke oordeel niet heeft opgevolgd. Om irrationele handelingen zoals deze te verklaren moeten we

---

¹⁵ Davidson. "Paradoxes of Irrationality (1982)", p. 139. Al het falen van coherentie en consistentie in overtuigingen, emoties, intenties en verlangens is volgens Davidson irrationeel gedrag. Naast wilswaakte zijn andere voorbeelden wensdenken en zelfbedrog.

¹⁶ Ibid., Davidson benadrukt dat zijn verdediging van Freud alleen op sommige ideeën van toepassing is. Dit zijn volgens Davidson met name Freuds conceptuele - en dus niet zijn meer empirische - opvattingen.

¹⁷ Ibid., p. 140. Dit idee wordt veelal (waaronder door Sartre) problematisch genoemd omdat wanneer intenties en handelingen moeten worden toegeschreven aan semionafhankelijke delen van de geest actors zelf niet meer verantwoordelijk kunnen worden gehouden voor hun handelingen.

¹⁸ Ibid., p. 144.

volgens Davidson de vraag beantwoorden hoe het mogelijk is dat een mentale toestand (zoals in dit voorbeeld het verlangen om te gaan winkelen) wel de *oorzaak* ergens voor is, maar niet de *reden*.

Het idee dat de geest gepartitioneerd is laat volgens Davidson zien hoe dit mogelijk is. Om dit aan te tonen laat hij eerst zien dat een mentale toestand de *oorzaak* maar niet de *reden* van een handeling kan zijn wanneer oorzaak en gevolg in verschillende geesten plaatsvinden. Dit gebeurt wanneer een mentale toestand van persoon A de oorzaak is van een mentale toestand van persoon B. Davidsons voorbeeld hiervan is dat ik een mooie bloem plant met het verlangen dat jij naar mijn tuin komt. Doordat ik weet dat jij deze bloem mooi vindt ga ik ervan uit dat jij vervolgens zal willen komen kijken. Dat jij naar mijn tuin wil komen is dan dus veroorzaakt door mijn verlangen dat jij naar mijn tuin komt, maar dit is niet de reden ervoor. De reden dat jij komt is namelijk dat jij de bloem wilt zien.¹⁹ Davidson beargumenteert dat er een soortgelijke relatie binnen één geest moet optreden om irrationele handelingen te kunnen verklaren. Hierbij moet de geest noodzakelijk gepartitioneerd zijn zodat de verschillende verlangens in verschillende gebieden van de geest kunnen bestaan en deze niet direct in conflict komen.

Om Davidsons ideeën uit [POI] inzichtelijk te maken heb ik twee illustraties gemaakt.²⁰ Afbeelding 2 is een schematische illustratie van een niet-verdeelde geest zoals we die tot nu toe hebben verondersteld. Wanneer een actor vrij en intentioneel handelt zal hij zijn redenen (in dit geval: R1, R2 en R3) voor een bepaalde beslissing tegen elkaar afwegen. De grootte van iedere afzonderlijke reden in deze illustratie laat zien hoe zwaar de actor de reden laat wegen in zijn deliberatieproces. In dit geval is R3 het grootst waardoor deze reden het zwaarst weegt in de afweging welke beslissing hij zal nemen. Hierdoor zal de actor wanneer hij intentioneel handelt een bepaalde handeling H uitvoeren die wordt veroorzaakt door R3. R3 is dan zowel de *oorzaak* als de *reden* voor handeling H. Afbeelding 3 is een schematische illustratie van een geest die is verdeeld in twee semionafhankelijke delen.²¹ Hierin is R2 de oorzaak voor handeling H, maar zoals we hebben gezien is dit niet de reden die in een deliberatieproces waarin alle redenen in acht worden genomen het zwaarst zou wegen. De manier waarop R2 alsnog intentioneel een bepaalde handeling kan veroorzaken is wanneer R2 en R3 niet direct met elkaar in conflict komen; dit kan wanneer de twee redenen zich in afzonderlijke delen van de geest bevinden.

Om akratische handelingen in het bijzonder te verklaren stelt Davidson voor dat de geest in

---

¹⁹ Ibid., p. 147

²⁰ De geest bestaat volgens Davidson onder andere uit gedachten, emoties, herinneringen, overtuigingen en verlangens die allen met elkaar in verbinding staan. Doordat we hebben gezien dat volgens Davidson intentionele handelingen altijd worden veroorzaakt door redenen (een verlangen in combinatie met een overtuiging) heb ik in deze simplistische weergave slechts redenen opgenomen.

²¹ Ibid., p. 148. Davidson ligt in een voetnoot toe hoe zijn abstracte theorie van een gepartitioneerde geest verschilt van die van Freud. Zo doet Davidson geen expliciete uitspraken over de aard van de delen of over de hoeveelheid delen in de geest. In plaats daarvan stelt hij het idee voor van 'overlappende delen': dat wat tot een bepaald deel van de geest behoort kan daarnaast ook tot een ander deel behoren. Vandaar dat ik heb gekozen voor een abstracte weergave waarbij de geest bestaat uit twee delen die door stippellijnen van elkaar zijn afgescheiden.

deze gevallen in ten minste twee delen verdeeld moet zijn: één deel dat een bepaalde handeling A *alles in acht genomen* het best vindt en één deel dat handeling B beter acht - welke vervolgens handeling B ook daadwerkelijk veroorzaakt.²² Dit idee van Davidson is moeilijk te visualiseren, omdat het deel van de geest met de specifieke reden die handeling B veroorzaakt tegelijkertijd ook onderdeel moet zijn van het deel van de geest dat alle redenen in acht neemt, omdat dit laatstgenoemde deel anders niet meer alle redenen van de actor in acht zou nemen. Davidson is zich bewust van het feit dat zijn theorie van een gepartitioneerde geest zeer abstract is en daardoor op veel vlakken nog open staat voor verdere verklaringen.²³ In Hoofdstuk 3 zal ik evalueren in hoeverre deze abstracte theorie verdere verklaringen voor wilszwakte kan vinden met behulp van inzichten uit de cognitieve psychologie.

Afbeelding 2 (Links) en Afbeelding 3 (Rechts): Totstandkoming van een handeling in een niet-verdeelde geest en in een verdeelde geest.

---

²² Ibid., p. 148

²³ Ibid., p. 148. Davidson geeft toe dat zijn theorie veel dingen onverklaart laat: "To set the scene in this way leaves much unexplained, for we want to know why this double structure developed, how it accounts for the action taken, and also, no doubt, its psychic consequences and cure".

Hoofdstuk II: Cognitief-psychologische benadering van wilswakte

In dit Hoofdstuk onderzoek ik welke inzichten uit de cognitieve psychologie in verband kunnen worden gebracht met Davidsons theorieën over wilswakte. Door te kiezen voor een cognitief-psychologische benadering van wilswakte maak ik enkele aannames; namelijk ten eerste dat wilswakte een bestaand fenomeen is (net zoals Davidson en vrijwel alle moderne filosofen aannemen) en ten tweede dat het zich voordoet als het resultaat van bepaalde cognitieve processen. Hiermee tegenstrijdig zijn traditionele opvattingen van filosofen die wilswakte beschouwen als een probleem dat ontstaat wanneer een cognitieve toestand in conflict is met een niet-cognitieve toestand, waarbij de niet-cognitieve toestand uiteindelijk de actor het meest motiveert een bepaalde handeling te verrichten.

Ik zal eerst verder uitweiden over wat een cognitief-psychologische benadering van wilswakte precies inhoudt en laten zien waarom deze benadering beter past bij hoe we tot nu toe wilswakte hebben begrepen dan zojuist genoemde traditionele benaderingen. Vervolgens laat ik zien welke inzichten uit de cognitieve psychologie in verband kunnen worden gebracht met Davidsons ideeën over wilswakte. Deze inzichten komen voort uit het bestuderen van de relatie tussen emotie en aandacht en de daaraan gerelateerde relatie tussen aandacht en het maken van beslissingen. Door te kiezen voor een cognitief-psychologische benadering van wilswakte onderzoek ik welke empirisch geïnformeerde theorieën relevant zijn om Davidsons opvatting van wilswakte te kunnen evalueren.

Wilswakte als cognitief fenomeen

Een cognitief-psychologische benadering van wilswakte stelt dat akratische handelingen cognitieve problemen zijn. Hiermee bedoel ik niet te zeggen dat mensen die akratisch handelen cognitieve gebreken hebben, maar eerder dat de handelingen de vaak niet-wenselijke uitkomsten zijn van (normaal functionerende) cognitieve processen. Cognitieve processen zijn mentale processen die betrokken zijn bij het verwerven en verwerken van informatie; zoals waarneming, geheugen, aandacht en het maken van beslissingen.²⁴ De benadering die ik inneem veronderstelt dat wilswakte ergens tijdens het plaatsvinden van deze cognitieve processen tot stand komt. Hoewel Davidson in [HWWP] geen expliciete uitspraken doet over de aard van evaluatieve oordelen²⁵ neem ik in dit Hoofdstuk aan dat evaluatieve oordelen cognitieve toestanden zijn. Net als Davidson neem ik daarbij aan dat in normale gevallen een evaluatief oordeel ervoor zorgt dat de actor doet wat de uitkomst is van zijn

---

²⁴ David Groom, *An Introduction to Cognitive Psychology*. (Hove: Psychology Press, 2006), p. 2.

²⁵ Davidson, "How is Weakness of the Will Possible? (1969)", p. 72. Hij zegt expliciet dat zijn theorie van evaluatieve oordelen niet afhankelijk is van hoe evaluatieve oordelen begrepen worden: "My subject concerns evaluative judgments, whether they are analysed cognitively, prescriptively, or otherwise"

beraadslaging. Het evaluatieve oordeel zorgt dan voor de motivatie bij de actor om te handelen in overeenstemming met dit evaluatieve oordeel. Wanneer een actor akratisch handelt zorgt zijn (voorwaardelijke) evaluatieve oordeel blijkbaar niet voor voldoende motivatie om te handelen in overeenstemming met dit oordeel. Welke cognitieve processen kunnen ervoor zorgen dat de actor niet dit evaluatieve oordeel navolgt?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden kijk ik naar de opvattingen van enkele filosofen die eerder hebben verondersteld dat cognitieve processen een rol spelen in de totstandkoming van wilswakte. Zo hebben veel moderne filosofen beargumenteerd dat veel gevallen van wilswakte gepaard gaan met een bepaalde aandachtsbias.²⁶ Een aandachtsbias zorgt ervoor dat een actor tijdens het moment van handelen bepaalde redenen zwaarder laat wegen doordat zijn aandacht op bepaalde aspecten van de omgeving is gericht. Brandon Gillette heeft in zijn recente proefschrift *Cognitive Akrasia in Moral Psychology and Normative Motivation* beargumenteerd dat er naast een aandachtsbias ook andere cognitieve processen – namelijk bepaalde beslissingsheuristieken – betrokken kunnen zijn in de totstandkoming van wilswakte.²⁷ Voordat ik laat zien hoe een aandachtsbias en andere cognitieve processen de oorzaak kunnen zijn van wilswakte zal ik beargumenteren dat een cognitief-psychologische benadering van wilswakte beter dan traditionele opvattingen aansluit bij hoe we tot nu toe wilswakte hebben begrepen.

In veel traditionele opvattingen van wilswakte wordt verondersteld dat een conflict tussen *Reason* (het wetende deel van de geest) en *Passion* (het voelende of verlangende deel van de geest) kan verklaren waarom de actor niet zijn evaluatieve oordeel opvolgt. Een actor kan binnen deze opvattingen door sterke emoties en/of verlangens geen oordeel vormen over de best mogelijke handeling, of is, indien dit oordeel wel geveld is, door zijn emoties en/of verlangens vervolgens niet in staat dit oordeel op te volgen.²⁸ Moderne varianten op het idee dat actors door emoties of verlangens een evaluatief oordeel niet opvolgen zijn afgeleid van het Humeaanse idee dat niet-cognitieve toestanden (zoals verlangens) sterker kunnen motiveren dan cognitieve toestanden (zoals oordelen).²⁹ In een modern cognitief-psychologische benadering van de geest wordt vrijwel niet meer verondersteld dat de verschillende vermogens strikt apart van elkaar opereren. Hoewel de focus binnen de cognitief-psychologische benadering ligt op het cognitieve vermogen, bestudeert de cognitieve psychologie daarnaast ook hoe emoties van invloed kunnen zijn op cognitieve processen, bijvoorbeeld door te bestuderen wat de invloed van emoties is op het proces waarin

---

²⁶ Zie Bratman, "Practical Reasoning and Weakness of the Will", p. 168; Mele *Irrationality: An Essay on Akrasia, Self-Deception and Self-Control*, p. 92; en Tappolet, "Emotions and the Intelligibility of Akratic Action.", p. 105.

²⁷ Brandon Gillette, "Cognitive Akrasia in Moral Psychology and Normative Motivation" (PhD thesis, University of Kansas, USA, 2013).

²⁸ Ik beperk me hier tot veelvoorkomende traditionele opvattingen zoals die van Plato, Aristoteles, Hume en Hare.

²⁹ Twee voorbeelden zijn Stocker, "Desiring the bad: An essay in moral psychology" en Mele. *Irrationality: An Essay on Akrasia, Self-Deception and Self-Control*

mensen beslissingen maken.³⁰ De hedendaagse cognitieve psychologie gaat in plaats van conflicterende vermogens eerder uit van vermogens die met elkaar in verbinding staan en op die manier gezamenlijk beslissingen van de actor veroorzaken. Dit past beter bij de manier waarop we in Hoofdstuk 1 wilswakte hebben begrepen. Davidson beargumenteerde in [HWWP] namelijk al contra enkele traditionele opvattingen dat wanneer een actor vrij is om te handelen hij zelf zijn verschillende houdingen tegen elkaar afweegt (waarbij de houdingen van de actor op hun beurt tot stand komen door onder andere de verlangens en emoties van de actor). Hoewel het nog altijd te bediscussiëren blijft of een actor daadwerkelijk vrij is in het maken van een beslissing³¹ - is Davidsons opvatting over hoe mensen praktisch redeneren verenigbaar met het idee dat er een mentaal of cognitief proces plaatsvindt waarin een actor een beslissing maakt op basis van zowel rationele als emotionele input.

Door wilswakte als cognitief probleem te zien veronderstel ik dat het fenomeen ontstaat op het niveau waarin (eerder gedefinieerde) cognitieve processen plaatsvinden. Door deze benadering in te nemen kunnen we volgens Gillette beter dan traditionele opvattingen verklaren dat een actor vrij was om een alternatieve handeling uit te voeren. Zo beweert Gillette dat mensen hun cognitieve processen makkelijker kunnen beïnvloeden dan dat ze hun emoties of verlangens kunnen aanpassen. Door bijvoorbeeld bewust de aandacht richting bepaalde aspecten van de omgeving te sturen is het veelal mogelijk gebleken om akratische handelingen niet te doen laten gebeuren.³² Een voorbeeld dat Gillette geeft is dat een alcoholverslaafde vrouw haar alcoholconsumptie beter zal kunnen verminderen door haar aandacht te leren richten op aspecten in de omgeving die haar niet in de verleiding brengen om alcohol te nuttigen dan dat ze continu haar verlangen om alcohol te drinken probeert te onderdrukken.³³ De aanwijzing dat wilswakte het best kan worden verholpen door cognitieve processen te beïnvloeden is een reden om aan te nemen dat wilswakte grotendeels een cognitief probleem is.

Emoties en aandachtsbias

Doordat emoties in veel traditionele opvattingen van wilswakte centraal staan is het zinvol om de vraag te stellen óf en op welke manier emoties een rol spelen binnen een cognitief-psychologische benadering van wilswakte. Lange tijd zijn cognitieve processen bestudeerd zonder daarbij rekening te houden met diep gewortelde verlangens en emoties. De afgelopen twintig jaar hebben echter

---

³⁰ Tobias Brosch et al., "The impact of emotion on perception, attention, memory and decision-making". *Swiss Medical Weekly* (2013), accessed June 2015, doi: 10.4414/smw.2013.13786.

³¹ Ik ga er net als Davidson vanuit dat wanneer het voor een actor voelt alsof hij vrij handelt en wanneer hij gelooft dat er een alternatieve handeling mogelijk was dat hij dan inderdaad vrij handelt.

³² Brandon Gillette. "Cognitive Bias Modification as a Remedy for Weakness of Will." *Journal of Cognition and Neuroethics* 2.2 (2014). Dit is wat Gillette *cognitive bias modification* noemt. Hierbij wordt een akratische actor getraind om zijn aandacht te richten op die aspecten in de omgeving die aansluiten bij zijn evaluatieve oordelen. Tegengestelde verlangens krijgen zo geen mogelijkheid om tot ongewild gedrag te leiden.

³³ *Ibid.*, p. 17-18.

veel cognitieve psychologen en neurowetenschappers aangetoond dat emotie en cognitie nauw met elkaar samenwerken en daardoor niet los van elkaar te bestuderen zijn. Zo is er bepaalde cognitieve verwerking nodig om emotionele reacties te ontlokken en emotionele reacties zorgen op hun beurt dat verdere verwerking van aanpassingen in de omgeving mogelijk wordt gemaakt. Bovendien weten we dankzij patiënten met een emotionele stoornis ten gevolge van hersenletsel dat dit grote gevolgen heeft voor het vermogen om alledaagse beslissingen te maken en goed te functioneren in sociale interacties.³⁴

Eén van de eerste filosofen die emoties in verband met zowel cognitie als met wilswakke heeft gebracht was Ronald de Sousa in zijn boek *The Rationality of Emotions*. Volgens De Sousa zijn emoties meestal niet zo dwingend als traditionele opvattingen van wilswakke ons doen laten geloven. Hoewel er ongetwijfeld gevallen bestaan waarin emoties zo sterk zijn dat de actor zich met geen mogelijkheid hiertegen kan verzetten, hebben actors in veel situaties de mogelijkheid om zelf te kiezen of ze zich door hun emoties laten leiden of niet. De Sousa oppert dat emoties verantwoordelijk moeten zijn voor de redeneerfout die Davidsons opvatting van wilswakke karakteriseert. De reden dat een actor tot de conclusie komt dat de akratische handeling de betere is, komt doordat ze haar conclusie niet baseert op haar voorwaardelijke evaluatieve oordeel (die alle aanwezige redenen in acht neemt), maar op een gedeeltelijk oordeel, een oordeel dat slechts één of enkele mogelijke redenen in acht neemt. Volgens De Sousa is de best mogelijke verklaring voor deze redeneerfout de aanwezigheid van een emotie:

*There must have been some causal condition, other than whatever it is that results in the implementation of the principle of continence, that somehow plugs the output of some partial argument into the motor system. The best candidate for the agency that plugs one argument over another into the motor system is emotion.*³⁵

Een van de verklaringen die De Sousa aandraagt voor de stelling dat emoties de oorzaak zijn voor het doorbreken van het principe van continence is dat emoties onze aandacht sturen.³⁶ Recente psychologische onderzoeken suggereren dat door de aanwezigheid van emoties de aandacht van mensen kan worden beïnvloed.³⁷ Simpele onderzoeken naar visuele zoektaken laten zien dat de detectie van een emotionele stimulus in een veld van afleidende stimuli sneller gaat dan de detectie van een neutrale stimulus. Ditzelfde effect kan worden gevonden in auditieve onderzoeken en cross-modale onderzoeken: proefpersonen zijn steeds sneller in het detecteren van emotionele stimuli ten

---

³⁴ Brosch et al., "The impact of emotion on perception, attention, memory and decision-making".

³⁵ Ronald de Sousa. *The Rationality of Emotions*. (London: The MIT Press, 1978), p. 200.

³⁶ Ibid., p. 195-196.

³⁷ Brosch et al., "The impact of emotion on perception, attention, memory and decision-making".

opzichte van niet-emotionele stimuli. Hoe kan dit worden verklaard? Neurowetenschappers stellen dat de amygdala, een onderdeel van het limbisch systeem, kritisch betrokken is bij het verwerken van emotionele informatie. Recente onderzoeken laten zien dat de amygdala er zelfs voor zorgt dat door snelle detectie meteen wordt bepaald of de binnengekomen informatie belangrijk is ten aanzien van de behoeften, doelen en waarden van het organisme. Wanneer dit bepaald is, wordt het verwerkt door directe terugkoppeling naar de sensorische cortex en de fronto-parietal gebieden, waar vervolgens in beide verhoogde hersenactiviteit te meten is. De sensorische cortex zorgt ervoor dat het organisme de stimulus waarneemt (ziet, hoort, ruikt, proeft); de fronto-parietal gebieden zorgen ervoor dat het organisme zijn aandacht naar de plek van de stimulus richt. Doordat de aandacht van een organisme zonder hogere cognitieve aansturing tot stand komt, wordt dit een *aandachtsbias*³⁸ genoemd.

Een aandachtsbias heeft invloed op hoe mensen beslissingen maken. Doordat de aandacht van de actor direct wordt gestuurd richting bepaalde aspecten van zijn omgeving of bepaalde aspecten van zijn mentale leven zullen sommige redenen van de actor om een bepaalde handeling uit te voeren meer onder de aandacht worden gebracht dan anderen. De omgevingsaspecten of redenen van de actor waar zijn aandacht niet op is gericht zullen eerder over het hoofd worden gezien. De redenen van de actor waar hij op het moment dat hij bezig is om een beslissing te maken zijn aandacht naar richt zullen vervolgens zwaarder wegen dan zijn andere redenen.

Cognitieve biases en beslissingsheuristieken

Waar De Sousa ervan uit leek te gaan³⁹ dat er bij elke mogelijke akratische handeling sprake moet zijn van de aanwezigheid van een emotie, laat Brandon Gillette zien dat cognitieve factoren ook direct een rol kunnen spelen bij wilswakke. Dit is naar mijn idee een sterke suggestie doordat er in veel voorbeelden van wilswakke helemaal geen sprake lijkt te zijn van emoties.⁴⁰ Hoe kunnen voorbeelden van akratische handelingen waarin geen sprake is van emoties verklaard worden?

Gillette stelt dat akratische handelingen waarbij geen emoties in het spel zijn ook met behulp van een bias te verklaren zijn: "though the bias involved is one that affects cognition without any appeal to strong emotions".⁴¹ Een voorbeeld dat Gillette bespreekt, is *temporal proximity*; dat wil zeggen dat mensen over het algemeen voordelen in de nabije toekomst meer waarderen dan

---

³⁸ Ik heb er voor gekozen in de gehele scriptie het Engelse woord *bias* en *biases* niet te vertalen naar het Nederlands.

³⁹ Hier doet De Sousa geen expliciete uitspraken over, maar hij bespreekt wilswakke vanwege het thema van zijn boek enkel in verband met emoties.

⁴⁰ Christine Tappolet, "Emotions and the Intelligibility of Akratic Action." In *Weakness of Will and Practical Irrationality* (Oxford: Clarendon Press, 2003), p. 102. Tappolet beargumenteert aan de hand van enkele voorbeelden dat er niet bij alle akratische handelingen sprake hoeft te zijn van de aanwezigheid van emoties.

⁴¹ Gillette, "Cognitive Akrasia in Moral Psychology and Normative Motivation", p. 62.

voordelen in de verre toekomst.⁴² Deze voorkeur heeft als gevolg dat mensen bepaalde strategieën nastreven zonder daarbij te reflecteren op deze impliciete voorkeur. Hoewel deze strategieën in de praktijk meestal handelingen zullen opleveren waar de persoon in kwestie met volle overtuiging achter staat, zal het in sommige situaties leiden tot een handeling waarvan de persoon weet dat het niet de voor hem best mogelijke handeling is. Gillette toont dit aan door de akratische actor Buck te introduceren. Buck is een man die last heeft van tandproblemen en die daarom acht dat het voor hem het best zou zijn om een tandartsafpraak te maken. Hoewel hij een bepaalde afkeer tegen een tandartsbezoek heeft, weet hij dat zijn redenen om wel naar de tandarts te gaan zwaarder wegen. Iedere keer als hij op het punt staat om zijn afspraak te maken houdt zijn aversie hem tegen. Wanneer hij uiteindelijk toch een afspraak heeft gemaakt en de dag van de afspraak arriveert houdt dezelfde aversie hem tegen. Volgens Gillette is er in Bucks geval sprake van een cognitieve bias die in dit geval optreedt als *one reason heuristic*. In de situaties waarin Buck akratisch handelt overschat hij zijn verlangen om pijn te vermijden op de korte termijn, terwijl hij daarbij zijn verlangen om pijn te vermijden op de lange termijn onderschat. Hierdoor kunnen we zeggen dat Bucks handeling niet volgt uit zijn oordeel op basis van al zijn redenen, maar eerder het gevolg is van één van Bucks redenen.⁴³

Er zijn binnen de psychologie en de economie veel voorbeelden van cognitieve biases en beslissingsheuristieken die de mens kenmerken bekend. Zo staan de psychologen Daniel Kahneman en Amos Tversky bekend om hun veelvoudige onderzoek naar dit soort gevallen.⁴⁴ Veel van deze gevallen zijn bedoeld om aan te tonen dat de handelingen van de mens niet zo rationeel zijn als oorspronkelijk werd gedacht. Kahneman en Amos suggereren aan de hand van hun onderzoeken dat wanneer mensen beslissingen maken twee verschillende processen kunnen plaatsvinden. Het eerste proces bestaat uit impliciete, automatische en onbewuste processen; het tweede proces bestaat uit expliciete, gecontroleerde en bewuste processen. Dit verklaart volgens hen dat mensen in sommige situaties rationeel handelen terwijl ze in andere situaties intuïtief handelen. In het eerste geval beredeneren mensen welke handeling het best voor hen zou zijn, terwijl ze in het tweede geval eerder instinctief een bepaalde handeling uitvoeren.⁴⁵ Wellicht kan nader onderzoek naar hoe dit impliciete, automatische proces tot stand komt voorbeelden van irrationeel gedrag verklaren. Om echter als verklaring voor wilswakke te gelden moet het zo zijn dat de actor ten minste ook een rationeel oordeel heeft geveld, omdat bij akratische handelingen een actor altijd ingaat tegen een

---

⁴² *Temporal proximity bias* is een van de onderzoeksresultaten naar aanleiding van onderzoek naar intertemporele keuzes. Dit onderzoek bestudeert hoe mensen afhankelijk van hoeveel tijd het duurt voordat gebeurtenissen of beloningen zullen plaatsvinden bepaalde beslissingen nemen. Voor uitvoerig onderzoek naar intertemporele keuzes, zie Solman et al. *The Psychology of Intertemporal Discounting: Why are Distant Events Valued Differently from Proximal Ones?*

⁴³ Gillette, "Cognitive Akrasia in Moral Psychology and Normative Motivation", p. 63-64.

⁴⁴ Daniel Kahneman. *Thinking Fast and Slow*. (New York: Farrar, Straus and Giroux, 2011). In dit recente boek van Kahneman bespreekt hij het onderzoek dat hij (vaak in samenwerking met amos Tversky) de afgelopen tientallen jaren heeft uitgevoerd.

⁴⁵ Ibid.

oordeel. Op deze voorwaarde en de manier waarop cognitieve biases en heuristieken een rol kunnen spelen bij verklaringen van wilszwakte zal ik terugkomen in Hoofdstuk 3.

Global Workspace

Om als echte verklaring voor wilszwakte te kunnen gelden moeten we volgens Gillette de vraag beantwoorden waarom mensen eigenlijk aan cognitieve biases en/of beslissingsheuristieken onderhevig zijn. Een goed antwoord op deze vraag zorgt ervoor dat biases en heuristieken niet worden beschouwd als dingen die ons toevallig overkomen, maar eerder als dingen die ons noodzakelijk moeten gebeuren door de manier waarop de menselijke geest werkt. Akratische handelingen kunnen dan worden begrepen als gebeurtenissen van een psychologisch normaal functionerend persoon in plaats van als gebeurtenissen van personen met een bepaalde afwijking.⁴⁶ Het antwoord dat Gillette aandraagt is een theorie die zowel binnen de cognitiewetenschappen als binnen de kunstmatige intelligentie veel steun krijgt, namelijk het idee van een Global Workspace. Het idee van een GW is dat aandacht, de werkruimte die wordt gedeeld door meerdere cognitieve functies, noodzakelijk gelimiteerd is. Door de enorme hoeveelheid informatie waaraan de mens wordt blootgesteld, die hij op een efficiënte manier wil verwerken, moet hij zich noodzakelijkerwijs focussen op slechts een deel van zijn omgeving en/of zijn mentale processen. Veel informatie wordt verwerkt zonder ooit tot de GW binnen te treden, terwijl oude informatie wordt verdrongen wanneer nieuwe informatie wordt toegelaten.

De mens kan zich maar op een deel van zijn omgeving en/of zijn mentale processen focussen doordat de GW gelimiteerd is. Het idee van een GW komt oorspronkelijk van Bernard Baars. Centraal voor dit idee is het idee dat bewustzijn een geïntegreerde functie in een cognitieve architectuur heeft. Cognitieve architecturen worden gesimuleerd in de cognitiewetenschap en kunnen veel grote, parallel geschakelde verzamelingen van gespecialiseerde verwerkers laten runnen. Zo'n cognitieve architectuur is vergelijkbaar met een brein. Een GW veronderstelt een snelle opslagcapaciteit tussen hersenfuncties die normaal afgezonderd zijn van elkaar. Het brein wordt hierin gezien als een "massive parallel distributed system of highly specialized processors".⁴⁷ In een systeem als deze komt coördinatie en controle tot stand met behulp van centrale informatieuitwisseling, waardoor bepaalde gespecialiseerde verwerkers (waaronder het sensorische systeem) informatie kunnen bijdragen aan het systeem in zijn geheel.

Ik zal nu deze theorie en andere theorieën uit de cognitieve psychologie in verband brengen met Davidsons theorieën van wilszwakte.

---

⁴⁶ Brandon Gillette, "Cognitive Akrasia in Moral Psychology and Normative Motivation", p. 64.

⁴⁷ Bernard Baars. "Global workspace theory of consciousness: toward a cognitive neuroscience of human experience?". *Progress in Brain Research* 150 (2005), p. 46.

Hoofdstuk III : Synthese van Davidson en de cognitief-psychologische benadering

In Hoofdstuk 2 heb ik verschillende inzichten besproken die in verband kunnen worden gebracht met Davidsons ideeën over wilswakte. De keuze voor welke specifieke inzichten uit de cognitieve psychologie ik heb besproken is grotendeels geïnspireerd op het werk van Brandon Gillette. Gillette beweert in zijn proefschrift dat zijn benadering van wilswakte verenigbaar is met traditionele opvattingen waaronder die van Davidson en Aristoteles.⁴⁸ Hij maakt op bepaalde punten vergelijkingen tussen de inzichten uit de cognitieve psychologie en de opvattingen van Davidson en Aristoteles, maar hij gaat daarbij niet in op vraag in hoeverre zijn benadering kan aantonen dat één of beide theorieën van de filosofen werkelijk kloppend zijn.

In dit Hoofdstuk zal ik reflecteren hoe de inzichten uit de cognitieve psychologie zich verhouden ten opzichte van Davidsons opvatting van wilswakte. Ik zal eerst Davidsons theorieën uit *How is Weakness of the Will Possible?* [HWWP] koppelen aan de besproken inzichten uit de cognitieve psychologie. Hierbij zal de vraag centraal staan of Davidsons verklaring hoe akratische handelingen *logisch gezien mogelijk* zijn nog steeds in stand kan blijven. Hierbij presenteer ik een model waar zowel Davidsons uitleg als de inzichten uit de cognitieve psychologie in te herkennen zijn. Vervolgens zal ik aan de hand van dit model twee kritische vragen stellen die naar mijn idee moeten worden beantwoord mochten we willen beweren dat de inzichten uit de cognitieve psychologie aantonen dat Davidsons opvatting van wilswakte kloppend is. Ik zal tot slot Davidsons theorieën uit *Paradoxes of Irrationality* [POI] koppelen aan inzichten uit de cognitieve psychologie. Ik zal hierbij evalueren in hoeverre het binnen de cognitief-psychologische benadering mogelijk is dat een mentale toestand wel de oorzaak ergens voor is, maar niet de reden.

Theorieën uit *How is Weakness of the Will Possible?*

Davidsons ideeën uit [HWWP] behoren tot zijn bredere handelingstheorie die gaat over hoe mensen praktisch redeneren wanneer ze evalueren welke handeling ze gaan doen. Deze ideeën kunnen in verband worden gebracht met theorieën uit de cognitieve psychologie over hoe mensen beslissingen maken. De conclusie die veel moderne psychologen aan de hand van de besproken onderzoeken in Hoofdstuk 2 hebben getrokken is dat de mens niet zo rationeel handelt als dat voorheen werd verondersteld. Doordat de mens in zijn omgeving wordt blootgesteld aan erg veel informatie, die hij onmogelijk allemaal gelijktijdig kan verwerken, zal hij vaak noodzakelijkerwijs afgaan op heuristieken en/of cognitieve biases. De mens handelt dus vaak niet op basis van een

---

⁴⁸ Brandon Gillette, "Cognitive Akrasia in Moral Psychology and Normative Motivation", p. 52-87.

rationeel deliberatieproces waarin hij de tijd heeft om alle relevante redenen tegen elkaar af te wegen.

Wat nu belangrijk is om in te zien, is dat deze conclusie op zichzelf niet in tegenspraak is met Davidsons theorie. Hoewel is gebleken dat de mens vaak niet handelt op basis van een rationeel deliberatieproces is het erg onaannemelijk dat de mens nooit op basis hiervan handelt – laat staan dat hij nooit een rationeel deliberatieproces doorloopt. Dit komt overeen met het idee van Kahneman en Tversky dat er twee processen zijn die kenmerken hoe mensen beslissingen maken: een rationeel proces waarbij een actor op basis van redenen een beslissing maakt en een meer intuïtief proces. In [HWWP] gaat het Davidson enkel om handelingen waar wel een deliberatieproces aan vooraf is gegaan. Wanneer een actor akratisch handelt kunnen we er vanuit gaan dat de actor zijn verschillende redenen tegen elkaar heeft afgewogen, waarbij het oordeel dat hieruit volgde, vervolgens niet is opgevolgd. In alle voorbeelden waarin actors akratisch handelen weten de actors immers zelf dat ze tegen hun *alles in acht genomen* oordeel in handelen.

Juist dit soort handelingen zijn filosofisch interessant, omdat er iets bijzonders aan de hand is met deze handelingen. In tegenstelling tot andere intentionele handelingen kunnen deze handelingen (zoals in de inleiding al naar voren kwam) niet zo makkelijk in de alledaagse praktijk worden verklaard. Bij normale intentionele handelingen kan men de vraag “Waarom deed je dit?” beantwoorden met de reden die hij daar voor had. Bij akratische handelingen kan deze vraag niet bevredigend worden beantwoord: de actor doet immers iets anders dan dat waar hij de beste redenen voor had. Dit bedoelt Davidson wanneer hij zegt dat akratische handelingen *subjectief onverklaarbaar* zijn. De vraag is of Davidson er in is geslaagd om deze handelingen vanuit een objectief standpunt, namelijk vanuit een derdepersoonsperspectief, te verklaren.

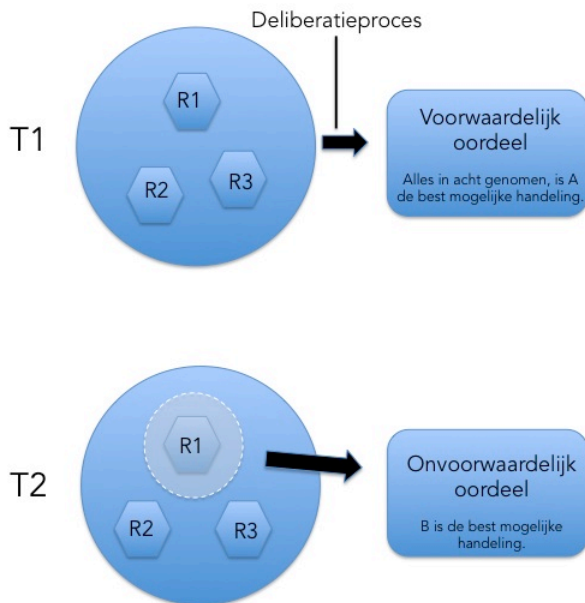
Een mogelijkheid om Davidsons theorieën uit [HWWP] te ondersteunen met inzichten uit de cognitieve psychologie is door in te zien dat waar een voorwaardelijk oordeel altijd wordt gevormd op basis van alle relevante redenen, een onvoorwaardelijke oordeel volgens Davidson kan worden gevormd op basis van één enkele reden. In de cognitieve psychologie hebben we verklaringen gezien van hoe beslissingen tot stand kunnen komen op basis van één of enkele reden(en). Bij het vormen van onvoorwaardelijke oordelen zou er sprake kunnen zijn van cognitieve biases en/of beslissingsheuristieken, waarbij actors niet in staat zijn om alle redenen in acht te nemen. Omdat ik veronderstel dat een actor bij het vormen van een voorwaardelijk oordeel al zijn redenen in acht neemt - terwijl bij het vormen van een onvoorwaardelijk oordeel slechts één of enkele - is het naar mijn idee nodig om enige tijd te veronderstellen tussen het maken van het eerste en het tweede oordeel. Oordeel 1 wordt dan enige tijd voor de daadwerkelijke handeling gemaakt, terwijl oordeel 2 op het moment van handelen tot stand komt.

Het kan niet worden uitgesloten dat een actor tijdens het vormen van oordeel 1 ook wordt beïnvloed door cognitieve biases en/of heuristieken⁴⁹, maar belangrijk is dat dit oordeel in een deliberatieproces tot stand is gekomen en dat de actor in ieder geval het gevoel heeft al zijn relevante redenen tegen elkaar afgewogen te hebben. Zo heeft de actor bijvoorbeeld het oordeel geveld dat een bepaalde handeling A de best mogelijke is, omdat hij een bepaalde reden R1 in een rationeel deliberatieproces het zwaarst liet wegen. Het zou zo kunnen zijn dat R1 zelf onderhevig is aan een bepaalde cognitieve bias (doordat deze reden bijvoorbeeld beloningen in de nabije toekomst zwaarder laat wegen dan beloningen in de verre toekomst), maar deze cognitieve bias heeft er in dit geval niet voor gezorgd dat de reden direct een onvoorwaardelijk oordeel - en dus een handeling - veroorzaakt. Het idee dat oordeel 1 enige tijd voor de daadwerkelijke handeling wordt gemaakt sluit aan bij de intuïtie dat wanneer men weet dat er een belangrijke beslissing aan komt hij over het algemeen niet wacht tot het moment van handelen met evalueren wat hij zal gaan doen.

In plaats van een handeling te baseren op een voorwaardelijke oordeel, doorbreekt de actor volgens Davidson het principe van continentie en baseert zijn handeling in plaats daarvan op een onvoorwaardelijke oordeel. Hoe een actor aan een onvoorwaardelijk oordeel komt is Davidson niet geheel duidelijk over, maar wat hij wel zegt is dat één van de redenen van de actor dit oordeel veroorzaakt. Dit kan doordat één van de redenen van de actor door een cognitieve bias of een beslissingsheuristiek tot dit oordeel heeft geleid. De actor handelt dan irrationeel in de zin dat hij niet zijn voorwaardelijke oordeel zijn onvoorwaardelijke oordeel laat bepalen. In plaats daarvan beslist hij op basis van één reden die door een beslissingsheuristiek of een cognitieve bias naar voren springt. Doordat de aandacht van de actor in deze situaties is gericht op enkele aspecten van zijn omgeving of van zijn mentale processen bereikt de actor een oordeel over de best mogelijke handeling dat gebaseerd is op waar de aandacht in die specifieke situatie naar uitgaat. Omdat de actor hierbij onderhevig is aan cognitieve biases en/of heuristieken kan hij een oordeel vellen dat niet overeenkomt met het voorwaardelijke oordeel waarbij hij wel al zijn redenen in acht neemt. Door cognitieve biases en/of heuristieken lijkt één bepaalde reden voor een handeling opeens veel belangrijker dan zijn andere redenen waardoor de actor zijn handeling baseert op deze specifieke reden, zie Afbeelding 4.

---

⁴⁹ In voetnoot 7 op p. 4 heb ik laten zien dat Davidson erkent dat economische vooroordelen een positieve houding kunnen veroorzaken. Deze vooroordelen vallen mogelijk in dezelfde categorie dan datgene wat binnen de cognitieve psychologie cognitieve biases zouden worden genoemd.

Afbeelding 4: Op tijdstip 1 (T1) vindt er een deliberatieproces plaats waarin de actor al zijn relevante redenen tegen elkaar afweegt. Hieruit volgt het voorwaardelijke oordeel dat alles in acht genomen A de best mogelijke handeling is. Op tijdstip 2 (T2) veroorzaakt één van de redenen van de actor door een cognitieve bias of een beslissingsheuristiek het onvoorwaardelijk oordeel dat B de best mogelijke handeling is.

Door kritisch nadenken zullen er aan de hand van dit model vermoedelijk nieuwe vragen ontstaan.

Twee belangrijke vragen naar mijn idee zijn:

1. Hoe weten we dat een actor door cognitieve biases en/of beslissingsheuristieken werkelijk een oordeel velt dat de akratische handeling de best mogelijke is?
2. Hoe kan het dat een actor tijdens zijn handeling aan bepaalde cognitieve biases en/of beslissingsheuristieken onderhevig is, terwijl zijn voorwaardelijk oordeel onveranderd blijft?

Deze vragen zullen in mijn optiek moeten worden beantwoord om de vraag te beantwoorden of een cognitief-psychologische benadering van wilswakke kan aantonen of Davidsons opvatting van wilswakke kloppend is. Om deze vragen inzichtelijk te maken zal ik aan de hand van twee voorbeelden van akratische situaties evalueren in hoeverre dit model in staat is om antwoord te geven op deze vragen.

De eerste vraag zal ik verder toelichten met behulp van een voorbeeld dat afkomstig is van de Amerikaanse filosoof Michael Bratman. In dit voorbeeld staat de akratische actor Sam centraal. Sam is een depressieve jongen die blijft drinken, hoewel hij weet dat hij vroeg op moet de volgende dag en dan enigszins helder moet zijn. Sam beseft zich dat zijn gedrag niet zijn beste oordeel opvolgt, zo zegt hij tegen zijn vriend:

I don't think it would be best to drink. Do you think I'm stupid enough to think that, given

*how strong my reasons for abstaining are? I think it would be best to abstain. Still, I'm drinking.*⁵⁰

Volgens het zojuist gepresenteerde model zouden we kunnen veronderstellen dat Sam het voorwaardelijke oordeel heeft geveld dat niet drinken het best is. Toen Sam op T1 al zijn redenen tegen elkaar afwoog kwam hij tot de conclusie dat zijn redenen om niet te drinken veel zwaarder wegen dan zijn redenen om wel te drinken. Vervolgens treedt er bij Sam op T2 door zijn heftige gevoelens een bepaalde aandachtsbias op. Door invloed van Sams emoties wordt zijn aandacht gestuurd naar de redenen die hij heeft om wel te drinken, namelijk dat hij dan kan genieten van de goede wijn en dat het hem kortstondig van zijn depressieve gevoelens afhelpt.⁵¹ Bratmans kritiekpunt is dat er geen enkele aanwijzing voor is dat Sam werkelijk een onvoorwaardelijk oordeel heeft geveld dat wel drinken het best is. Hoewel zijn redenen om wel te drinken daadwerkelijk de oorzaak zijn geweest voor zijn handeling is het enige oordeel dat de actor heeft geveld volgens Bratman het oordeel dat niet drinken het best is. Dit kritiekpunt lijkt mij zeer terecht. Hoewel ik net heb beweerd dat de inzichten uit de cognitieve psychologie verenigbaar zijn met de *logische mogelijkheid* dat een actor twee tegenstrijdige oordelen velt, lijkt dat wat Davidson een onvoorwaardelijke oordeel noemt in ieder geval in sommige gevallen eerder een dispositie richting een bepaalde handeling te zijn dan dat het werkelijk met zich mee brengt dat de actor de akratische handeling de best mogelijke handeling acht. Het onvoorwaardelijke oordeel wordt dan van de vorm 'Laat mij handeling A doen!' in plaats van 'Handeling A is beter dan handeling B'.⁵²

De tweede vraag zal ik toelichten aan de hand van een eerder behandeld voorbeeld van Gillette. Neem weer de akratische actor Buck, de man met tandproblemen, die door zijn aversie jegens de tandarts het maken van zijn tandartsafpraak uitstelt. Davidson zou, naar mijn mening, terecht zeggen dat in situaties waarin hij al met het nummer in zijn hand staat moet inzien dat het bellen van de tandarts daadwerkelijk een mogelijkheid is. Bovendien wegen Bucks redenen om wel te bellen in zijn eigen optiek zwaarder dan zijn redenen om niet te bellen. Hierdoor heeft Buck op T1 een voorwaardelijk oordeel geveld dat het maken van een tandartsafpraak de betere handeling is. Op T2 wordt Buck echter geplaagd door een beslissingsheuristiek die optreedt als *one reason heuristic*. Hierdoor onderschat hij zijn verlangen om pijn te vermijden in de verre toekomst terwijl hij zijn verlangen om pijn te vermijden in de nabije toekomst overschat. Om niet te hoeven concluderen dat Buck op T2 simpelweg van mening is veranderd is het noodzakelijk dat Buck op T2 nog steeds gelooft dat het *alles in acht genomen* het best zou zijn om wel een tandartsafpraak te maken. Het is

---

⁵⁰ Michael Bratman. "Practical Reasoning and Weakness of the Will." *Noûs* 13.2 (1987), p. 156.

⁵¹ Ibid.

⁵² Ik zal voor de consistentie blijven spreken over onvoorwaardelijke oordelen alsof actors werkelijk achten dat een bepaalde handeling beter is dan een andere.

in deze situatie onduidelijk hoe het mogelijk is dat het onvoorwaardelijke oordeel niet aan dezelfde cognitieve biases en/of beslissingsheuristieken onderhevig is die er voor zorgen dat de actor besluit om de akratische handeling uit te voeren. Ik zal hier in de bespreking van [POI] op terugkomen.

Theorieën uit *Paradoxes of Irrationality*

De vraag *hoe* het mogelijk is dat een actor *alles in acht genomen* gelooft dat handeling A beter is, maar toch handeling B verkiest, staat centraal in [POI]. Hierin stelt Davidson de vraag hoe het kan dat een mentale toestand de oorzaak van een handeling is, maar niet de reden. In het voorbeeld van Buck is zijn verlangen om pijn te vermijden in de nabije toekomst de oorzaak voor het afzien van het bellen voor een tandartsafpraak, terwijl Bucks redenen om wel een tandartsafpraak te maken in zijn eigen optiek zwaarder wegen. In Hoofdstuk 1 heb ik laten zien dat Davidson dit verklaart door te stellen dat de geest op het moment van handeling gepartitioneerd moet zijn. Op deze manier hebben we verondersteld dat de geest van de akratische actor in twee delen verdeeld moet zijn, waarbij het ene deel *alles in acht genomen* handeling A het best vindt terwijl het andere deel handeling B beter acht.

Davidsons oorspronkelijke idee was dat de verschillende delen van de geest op een zekere manier verschillende actors met een eigen raamwerk aan overtuigingen en verlangens representeren. Dit idee is moeilijk te verifiëren of te verwerpen aangezien dit onmogelijk empirisch te toetsen is. Het probleem is namelijk dat we niet objectief kunnen vaststellen of actors bepaalde overtuigingen en verlangens hebben, omdat we bijvoorbeeld niet een plek in het brein kunnen aanwijzen waar deze zijn ontstaan.⁵³ Evenzo kunnen we ook niet een bepaalde plek in het brein aanwijzen en stellen dat het oordeel dat 'handeling X de best mogelijke is' daar is ontstaan. Doordat dit beide onmogelijk is kunnen we niet bewijzen dat verschillende raamwerken van overtuigingen en verlangens (en daarmee verschillende oordelen) in semionafhankelijke gebieden tot stand komen.

Wel kunnen we naar mijn idee Davidsons opvatting dat de geest gepartitioneerd moet zijn in verband brengen met de Global Workspace theorie. Deze theorie stelt dat verschillende cognitieve functies of processen allen als het ware een plek willen in de GW. Het deel van de geest waar de GW zich bevindt zou op deze manier het semionafhankelijke deel kunnen zijn dat op het moment van de akratische handeling is afgescheiden van de rest van de geest.

Binnen de GW theorie kan de geest worden verdeeld in één deel dat binnen de GW valt en één deel dat er buiten valt. De centrale vraag die Davidson in [POI] stelt is mogelijkwerwijs ook aan de hand van deze theorie te beantwoorden. Als we veronderstellen dat zowel redenen als de GW zich

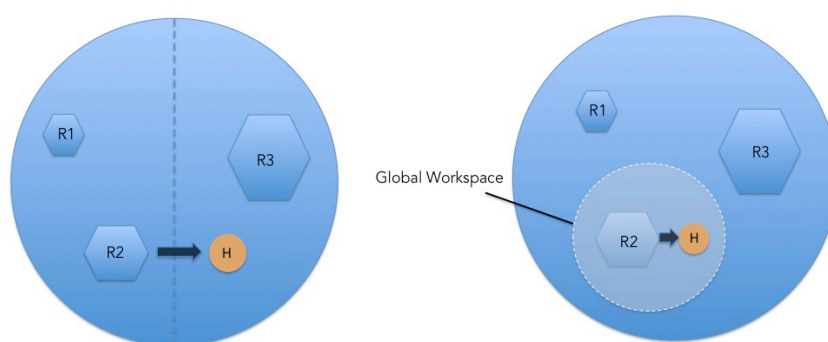
---

⁵³ Sommige filosofen geloven dat dit zou moeten kunnen als we meer kennis hebben van de neurowetenschappen; anderen geloven dat dit sowieso onmogelijk is en dat mentale toestanden als overtuigingen en verlangens eerder *figments of our imagination* zijn, zie Daniel Dennett. "Real Patterns". *The Journal of Philosophy* 88.1 (1991), p. 27.

ergens fysiek in de geest bevinden, kunnen we ons afvragen of het mogelijk is dat de GW bepaalde redenen wel en andere redenen niet omsluit. Zo is het wellicht mogelijk dat meerdere relevante redenen op T1 zich bevinden in het gebied van de geest waar de GW zich bevindt, terwijl er op T2 maar één enkele reden in het gebied van de GW valt, zie Afbeelding 6. Wanneer we ervan uitgaan dat de actor op T1 en op T2 evalueert wat hij zal gaan doen kunnen we concluderen dat op T1 een oordeel wordt geveld op basis van meerdere redenen, terwijl op T2 de ene reden hoe dan ook tot een handeling leidt. Op deze manier zou het mogelijk kunnen zijn dat we aan een bepaald deel van de geest een grotere consistentie in rationaliteit kunnen toekennen dan aan een ander deel.

Om de vraag te beantwoorden hoe het mogelijk is dat een voorwaardelijk oordeel niet aan cognitieve biases en/of beslissingsheuristieken onderhevig is, terwijl een onvoorwaardelijk oordeel dat wel is kunnen we wellicht stellen dat alleen de reden waar het onvoorwaardelijk oordeel op gebaseerd is zich op het moment van handelen in de GW bevindt. Wanneer een actor een beslissing voor een bepaalde handeling maakt zal hij de reden die zich binnen de GW bevindt vanwege een aandachtsbias zwaarder laten wegen. Daarnaast kunnen er binnen de GW andere cognitieve bias en/of beslissingsheuristiek optreden. Doordat het voorwaardelijke oordeel al eerder is geveld en op dit moment zich niet in de GW bevindt is het mogelijk dat dit oordeel onaangepast blijft en dus niet onderhevig is aan dezelfde biases. Deze oplossing levert echter weer een nieuw probleem op. Hoe kunnen we dan beargumenteren dat een actor zich tijdens zijn handeling bewust is van zijn voorwaardelijke oordeel? Voor Davidson is het namelijk een voorwaarde dat de actor zich bewust is van zijn voorwaardelijke oordeel op het moment dat hij handelt. Vanwege dit extra probleem stel ik dat de tweede vraag niet adequaat kan worden beantwoord.

Afbeelding 5 (Links) en 6 (Rechts): Een verdeelde geest aan de hand van Paradoxes of Irrationality en een verdeelde geest aan de hand van de Global Workspace Theory. De gelijkens is dat in beide situaties één bepaald deel van de geest semionafhankelijk van de rest van de geest opereert. Dat wil zeggen dat hoewel dit deel op één moment afzonderlijk van de rest van de geest opereert, dit deel niet in iedere situatie noodzakelijk afzonderlijk van de rest van de geest hoeft te opereren.

Conclusie

In deze scriptie stond de vraag centraal in hoeverre Davidsons opvatting van wilswakte kan worden ondersteunt met inzichten uit de cognitieve psychologie. In [HWWP] bespreekt Davidson voornamelijk wat hij verstaat onder akratische handelingen en hoe deze logisch gezien mogelijk zijn. De ideeën die hij daar over heeft heb ik in Hoofdstuk 3 in verband gebracht met inzichten uit de cognitieve psychologie. Ik heb hierbij geconcludeerd dat het binnen een cognitief-psychologische benadering van wilswakte in principe mogelijk is dat een actor een oordeel velt op basis van al zijn relevante redenen, terwijl hij daarnaast een oordeel velt dat wordt veroorzaakt door één enkele reden. Eén specifieke reden kan direct tot een oordeel leiden wanneer er sprake is van een beslissingsheuristiek of een cognitieve bias. Het model dat ik hierbij heb gemaakt laat zien dat deze inzichten uit de cognitieve psychologie verenigbaar zijn met Davidsons opvatting. Om vervolgens te onderzoeken of de inzichten uit de cognitieve psychologie ook werkelijk als ondersteuning voor Davidsons opvatting kunnen worden gezien heb ik aan de hand van het model twee kritische vragen gesteld. Deze vragen kunnen beide aan de hand van de inzichten uit de cognitieve psychologie niet bevredigend worden beantwoord. Daarom concludeer ik dat hoewel de inzichten uit de cognitieve psychologie voor een groot deel verenigbaar kunnen zijn met Davidsons opvatting, ze uiteindelijk niet een volwaardige ondersteuning kunnen bieden.

Bibliografie

Baars, Bernard. "Global workspace theory of consciousness: toward a cognitive neuroscience of human experience?". *Progress in Brain Research* 150 (2005): 45-53.

Bratman, Michael. "Practical Reasoning and Weakness of the Will." *Noûs* 13.2 (1987): 153-171.

Brosch, Tobias, Klaus Scherer, Didier Grandjean, and David Sander. "The Impact of Emotion on Perception, Attention, Memory, and Decision-making." *Swiss Medical Weekly* (2013). Accessed June 2015, doi: 10.4414/smw.2013.13786.

Davidson, Donald. "How Is Weakness of the Will Possible? (1969)." In *The Essential Davidson*. Oxford: Clarendon Press, 2006.

Davidson, Donald. "Actions, Reasons and causes (1963)." In *The Essential Davidson*. Oxford: Clarendon Press, 2006.

Davidson, Donald. "Paradoxes of Irrationality (1982)." In *The Essential Davidson*. Oxford: Clarendon Press, 2006.

Dennett, Daniel. "Real Patterns". *The Journal of Philosophy*. 88.1 (1991): 27-51.

Gillette, Brandon. "Cognitive Akrasia in Moral Psychology and Normative Motivation.". PhD thesis, University of Kansas, 2013.

Gillette, Brandon. "Cognitive Bias Modification as a Remedy for Weakness of Will." *Journal of Cognition and Neuroethics* 2.2 (2014): 1-29.

Groom, David. *An Introduction to Cognitive Psychology*. Hove: Psychology Press, 2006.

Horsman, Sophie and Elena Haffmans. "Emergente Rationaliteit." Bachelor thesis, Universiteit Utrecht, 2014.

Kahneman, Daniel. *Thinking, Fast and Slow*. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2011.

Plato. "Protagoras" in *The Collected Dialogues of Plato*, edited by Edith Hamilton and Huntington Cairns, 308-368. Princeton: Princeton University Press, 1961.

Sousa, Ronald de. *The Rationality of Emotion*. Cambridge, MA: MIT, 1987.

Stroud, Sarah. "Weakness of Will." *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (2014). Accessed June 2015, URL: <http://plato.stanford.edu/entries/weakness-will/>

Tappolet, Christine. "Emotions and the Intelligibility of Akratic Action." In *Weakness of Will and Practical Irrationality*, edited by Sarah Stroud and Christine Tappolet, 97-120. Oxford: Clarendon Press, 2003.